

In het oog van de orkaan: waar staat u?

Jan Rotmans, RDM-campus
28 november 2012

www.twitter.com/janrotmans

**We leven niet in tijdperk van verandering
maar in een verandering van tijdperken**

Herman Verhagen

Kantelperiode

periode waarin heel veel tegelijk verandert

is zeldzaamheid in de geschiedenis

voorbeeld: eind 19de eeuw

moderniseringsproces fundament Nederland

onderwijs, kiesrecht, zorg, sociale opbouw

Kantelperiode

macro-niveau

crises

financiële crisis, energie-, grondstoffen-, klimaatcrisis

meso-niveau

regime 'kraakt'

VN, EU, natiestaten worstelen

micro-niveau

onderstroom krachtiger

burgers, bedrijven, organisatie organiseren zich zelf

chaos, turbulentie, instabiliteit

Wat verandert er dan?

denken

van lineair naar cyclisch denken

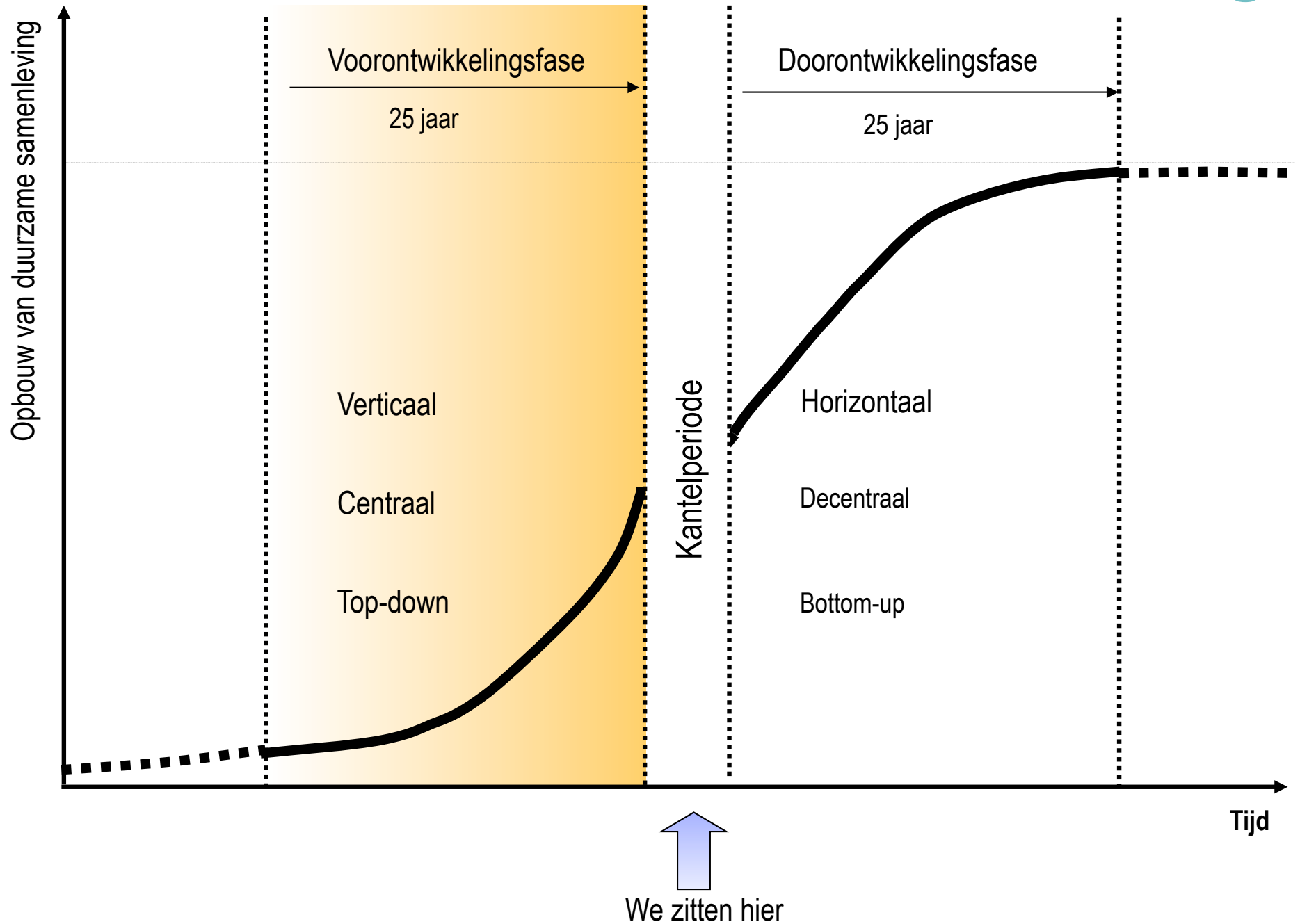
organiseren

van verticaal naar horizontaal

sturen

van 'top-down' naar 'bottom-up'

Transitie naar duurzame samenleving

Diepste Wortels van Crisis

we lenen en geven geld uit dat er niet is

financiële onbalans

economisch tekort = 3%

we lenen van de aarde maar betalen niet terug

ecologische onbalans

ecologisch tekort = 35% [5 triljoen dollar]

Stapelning van Crises

tot 2020: financieel-economische crisis

na 2020: ecologische crises

grondstoffen

energie

klimaat

Grondstoffen Crisis

tijd van makkelijk winbare grondstoffen is over

17 kritische aardmetalen worden schaars

scandium, neodymium, dysprosium, gadolinium, lanthanum
windmolens, elektrische auto's, smartphones, zonnecellen

verwachte groei van deze metalen is $> 1000\%$

Grondstoffen Crisis

10 kritische aardmetalen gebruikt door Ned. bedrijven

80% van bedrijven heeft problemen met grondstoffen

80% van bedrijven heeft nog geen grondstoffenbeleid

97% van kritische materialen in handen van China

alternatieve grondstoffen en hergebruik bestaande

**er raast een storm door de samenleving,
maar velen ervaren dit nog niet**

**komende decennia periode van crises
en dat is een zegen voor de economie**

System Crisis

Kantelperiode = Crisis

crisis = zegen

periode van wanorde en chaos

signaal dat het wezenlijk anders moet

nodig voor radicale systeemvernieuwing

Sectoren in Crisis

maatschappelijke sectoren bevinden zich in overgangsfase

stelselproblemen (weeffouten) in huidige sectoren

spanning tussen samenleving, consumenten en sectoren

markt biedt hiervoor onvoldoende soelaas

overheid heeft onvoldoende sturend vermogen

stelselcrisis

Waar zien we die verandering?

energie

van centraal, fossiel naar decentraal duurzaam

bouw

van aanbod & product naar vraag & dienst

zorg

van doelmatig & efficiënt naar mensgericht

voedsel

van mondiaal, mechanisch naar regionaal duurzaam

Paradigma Wisseling

oude wereldbeeld

exploitatiemodel

economisch rendement

lineaire processen

waarde ontlennen

zelfredzaam

nieuwe wereldbeeld

co-operatiemodel

maatschap. rendement

kringlopen

waarde creëren

samenredzaam

Structuur Wisseling

oude structuur

verticaal

hiërarchisch

top-down

centraal

zuilen

nieuwe structuur

horizontaal

netwerken

bottom-up

decentraal

gemeenschappen

Sturingswisseling

oude sturing

mono-actor sturing

controle, beheersing

zekerheid

simplexiteit

regisseren

nieuwe sturing

netwerksturing

adaptief, anticipatief

onzekerheid

complexiteit

faciliteren

Samenleving kantelt

oude, verticale instituties lopen op hun einde

vakbonden, omroepen, kerken, milieuorganisaties, politieke partijen

nieuwe, horizontale verbanden ontstaan

gemeenschappen, coöperaties, sociale & fysieke netwerken

Opbouw en Afbraak

Sluipende Revolutie

creatieve, innovatieve jongeren breken uit systeem

commerciële grootbedrijven van de markt

bureaucratische grootbedrijven van de staat

beweging van onderop vanuit passie en inspiratie

glocalisering

Samenleving kantelt

van:

verticaal

naar

horizontaal

centraal

naar

decentraal

top-down

naar

bottom-up

Komende jaren stappen steeds meer mensen uit het oog van de orkaan en ervaren de hevigheid van de storm

Kantelperiode = Machtswisseling

heftige strijd

tussen *remmers* en *versnellers*

tussen *gevestigde orde* en *opkomende orde*

**Komende periode wordt een heftige strijd
tussen versnellers en remmers van transitie**

Vorbode voor Groene Eeuw

technologische doorbraken

3D-printer

nieuwe groene, maakindustrie

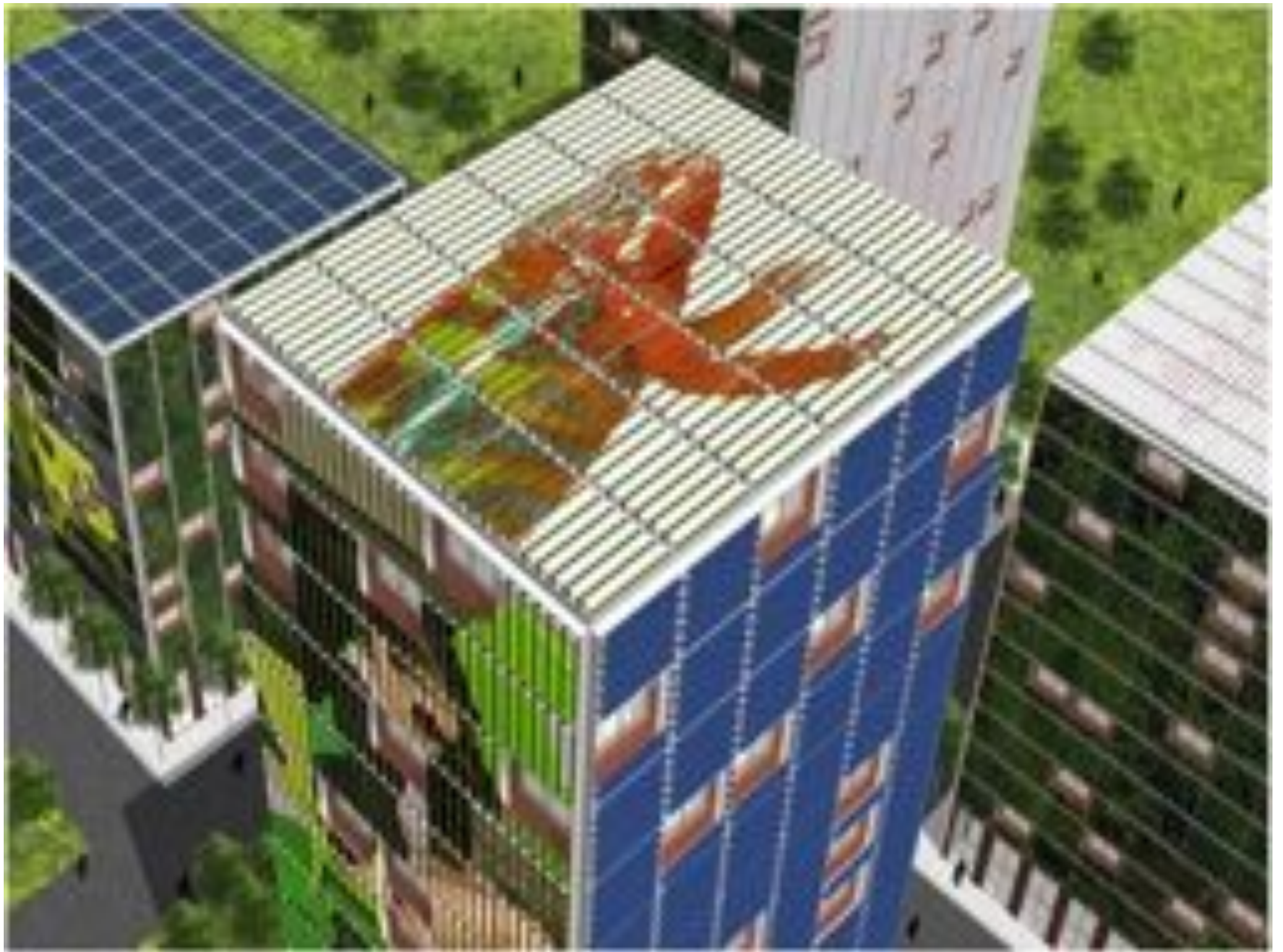
bio-economie

kleinschalig in gemeenschappen

van onderop

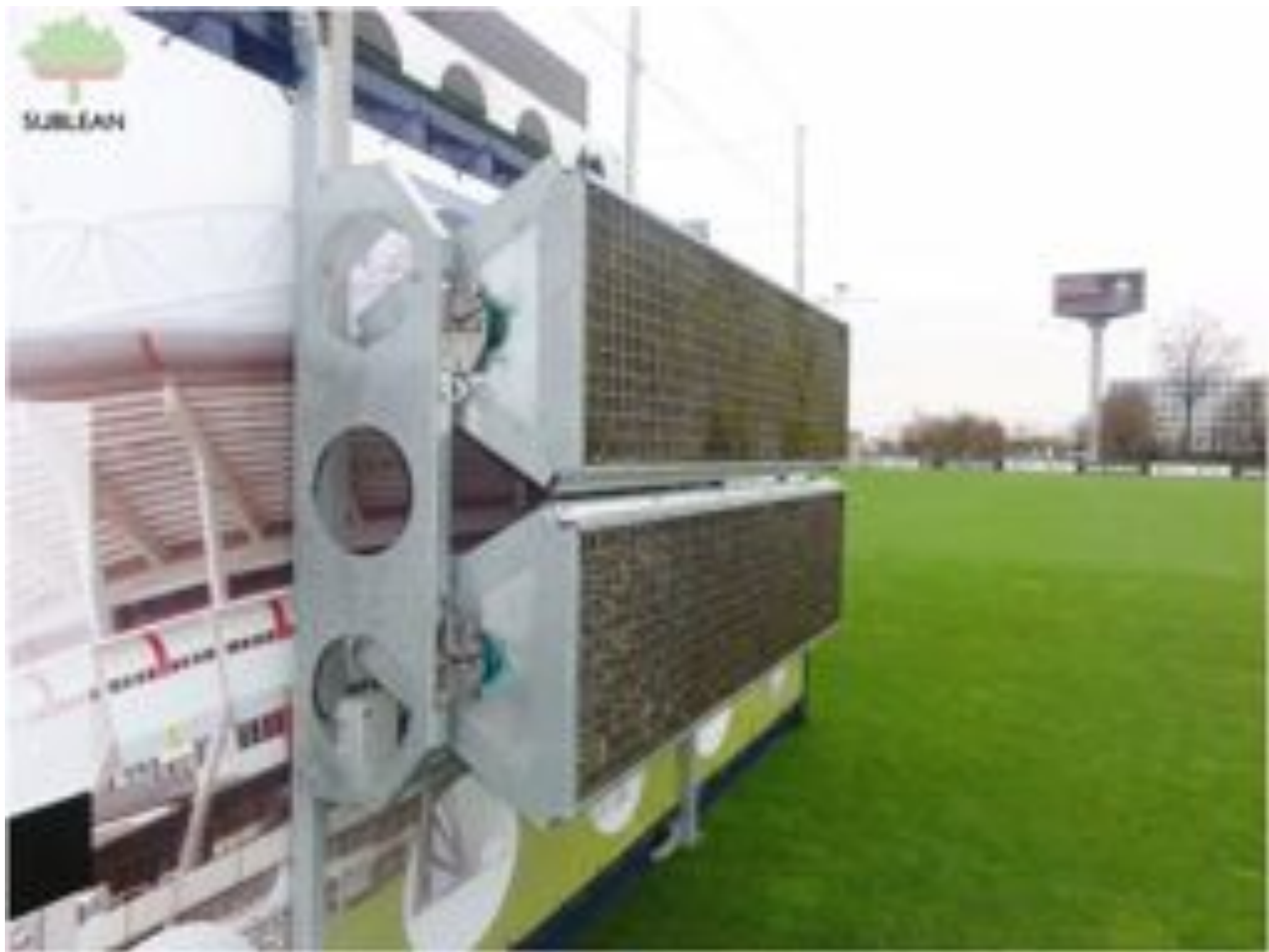
Wenkend Perspectief:
Vooruit naar Vroeger

SUBLEAN

© design. Wateraankomst van Buren (background) Aankomst van de WTCN van Buren

Zwembad

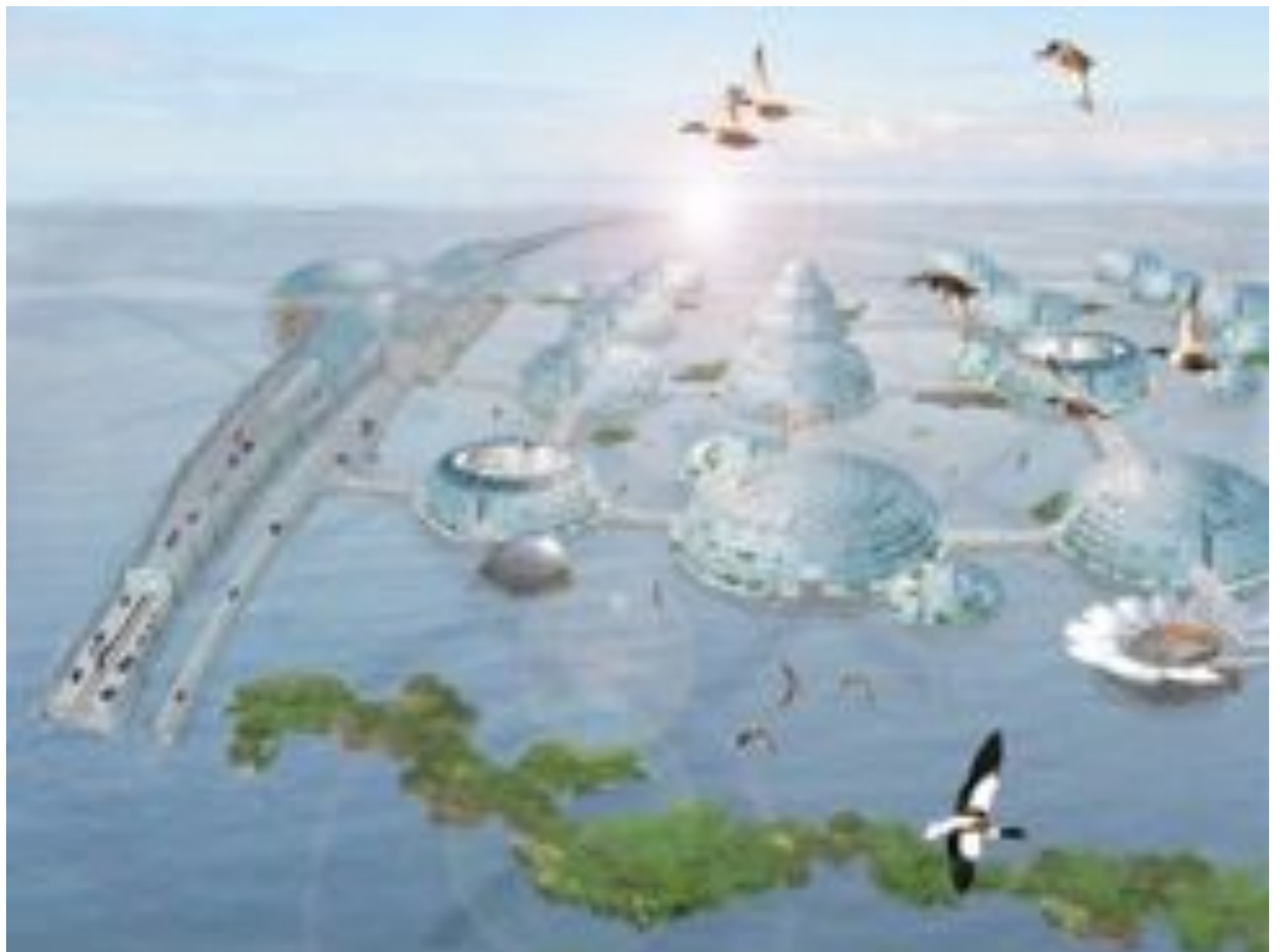
Urban

Hotspring

Rijnhavenpark

UIT JE
EIGEN
STAD

Olivijn als Icoon?

mineraal om CO₂ te binden

inbedden in maatschappelijke context

beweging van onderop om olivijn toe te passen

aanpassing van wet- en regelgeving

Rotterdam als koploper?

Conclusie

komende 10 jaar wordt heftig en stormachtig

kantelperiode op weg naar nieuw type samenleving

ontstaat een nieuwe, groene economie

olivijn kan onderdeel vormen van groene economie